

SONGÖR HUKUK BÜROSU

Hoşdere Cad. No: 202/7 Çankaya-ANKARA
Tel. : 0.312 440 85 00 Faks : 0.312 440 80 45

AKARYAKIT BAYİLİK SÖZLEŞMELERİNDE BAYİLERİN SÖZLEŞME AŞAMASINDA DİKKAT ETMELERİ GEREKEN HUSUSLAR

GİRİŞ

Dağıtıcı şirketlerle bayiler, Akaryakıt Bayilik Sözleşmelerini imzalarken nelere dikkat etmelidir. Bu makalemde bu konuyu açıklamak ve bayilerin dikkatini çekmek isterim.

Sözleşme Borçlar Kanununda tanımlandığı haliyle;

Sözleşme genellikle birbirinden farklı menfaat ve amaçlarla hareket eden kişiler arasında hukuki bir sonuç doğurmak için yapılan bir anlaşmadır. Akit yapma ehliyetine sahip iki veya daha fazla kişi karşı karşıya gelerek bir hukuki sonuç elde etmek üzere karşılıklı olarak iradelerini açıklarlar, bir konu üzerinde uyuşarak anlaşarak borç doğuran bir anlaşmayı imzalarlar, sözleşmeler iki taraflı borç doğuran hukuki muamelelerdir.

Borçlar Kanunumuzun 1. maddesi sözleşmenin kurulmasını yani in'ikadını düzenlemektedir;

Sözleşmenin unsurlarına baktığımızda;

- Sözleşme yapma ehliyetine sahip olmak gerekir.
- İki tarafın karşılıklı gelerek hukuki bir sonuca yönelme iradeleri olmalıdır.
- Sözleşme konusu üzerinde uyuşmaları ve bu şekilde edimlerini belirlemeleri gerekir.

“B.K. md. 1: İki taraf karşılıklı ve birbirine uygun surette rızalarını beyan ettikleri takdirde akit tamam olur.”

Akdin tamam olabilmesi için tarafların akit konusu üzerinde serbestçe irade beyanında bulunabilmeleri gerekir.

Oysa Akaryakıt Bayilik Sözleşmeleri bayilerin serbest iradeleri ürünü olmayıp daha çok dağıtıcıların baskın durumunu kullanarak hazırlayarak bayilerin önüne

koydukları ve bayinin zorunlu olarak imzaladığı tip sözleşmelerdir. Bu nedenle bayilerin güçlü durumda olan dağıtıcılar tarafından hazırlanarak imzaladıkları sözleşmelerde dikkat etmeleri gereken ve değiştirmeye gayret etmeleri gereken maddeleri sıralamak istiyorum.

BAYİ OLARAK SÖZLEŞMELERİ İMZALARKAN NELERE DİKKAT EDECEĞİZ:

1- SÖZLEŞMENİN SÜRESİ:

Rekabet Kurulu'nun 05.03.2009 tarih 09-09/187-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararları ile 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinde koşulları belirtilen muafiyetten yararlanabilmek için,

Rekabet yasağının süresinin beş yılı aşmaması gerekmektedir.

Taraflar arasındaki bayilik sözleşmesi ile bağlantılı kredi sözleşmeleri, ekipman sözleşmeleri, ipotek verilmesi yada uzun süreli intifa hakkı tanınması veya tapuya şerhli kira sözleşmeleri gibi şahsi ya da aynı hakların rekabet yasağının süresini fiilen uzatacak şekilde kullanılamayacağı, bu tür sözleşmelerin varlığı halinde beş yılı aşan süreler bakımından 2002/2 sayılı Tebliğ de tanınan muafiyet koşullarının ortadan kalkacağı belirlenmiş ve 18.09.2005 tarihinden önce yapılmış olan ve süresi 5 yılı aşan sözleşmeler Rekabet Kurulu tarafından uygulanan "azami hadde indirme" ilkesi gereğince 18.09.2010 tarihine kadar Tebliğde yer alan muafiyetten yararlanabileceği belirtilmiştir.

Bu ilke çerçevesinde Akaryakıt Bayilik Sözleşmelerini incelediğimizde,

- Sözleşmelerin süresi beş yılı aşmayacaktır.

2- İNTİFA YA DA BENZERİ TEMİNATLAR.

İntifa hakkı, tapuya kayıtlı kira sözleşmesi ya da benzeri ipotek, teminat senedi verilmemelidir veya verilmesi gerekirse verilecek intifanın veya kira sözleşmesinin ya da benzeri ipotek, teminat senedi vb. nin sözleşme süresini aşmamasına özen gösterilmelidir. İpotek verilmesi gerekiyorsa, "doğmuş doğacak tüm borçları" kapsayacak şekilde geniş kapsamlı verilmek yerine limitli ipotek verilmeli miktarı ipotek senedinde gösterilmelidir.

İpotek sadece istasyon binası üzerine konulmalı taşınmazın tamamını kapsar şekilde ipotek verilmemelidir.

Teminat senedi kesin ve süresiz olduğu takdirde alacaklı tarafından bankaya sunulduğunda alacaklı olup olmadığı, sorulup soruşturulmadan derhal paraya çevrileceğinden bu da borçlu bayi tarafından bir risk teşkil edeceğinden mümkünse verilmemeli vermek gerekir ise miktarı düşük tutulmalıdır.

3- DANIŞMANLIK ALINMALIDIR.

Taraflar arasında yapılan bayilik sözleşmesi ve eki protokoller dikkatlice okunmalı ve mümkünse hukuki danışmanlık alınmalıdır.

Okunmadan sözleşmelerin imzalanması halinde süprizlere hazırlıklı olunmalıdır.

4- DAĞITICININ MAL VERMEME DURUMU VE YAPTIRIM.

Sözleşmede dağıtıcının mal vermesi ile ilgili hükümler taraflar arasında tartışmaya açılarak belirlenmeli ve bu nedenle matbu sözleşmeleri imzalamaktan kaçınılmalıdır.

Dağıtıcının haklı bir sebep olmadan mal vermemesi ya da mal vermektan kaçınması hali ve bunun hukuki sonuçları sözleşmede hüküm altına alınmalıdır.

Dağıtıcının mal vermekte gecikmesi ya da vermemesi durumunda, bayinin defalarca dağıtıcı ile diyalog kurmak konusunda yaptığı bütün çabalara rağmen dağıtıcıya ulaşamadığı halde tazminat, cezai şart ve yoksun kalınan kar hükme bağlanmalıdır.

5- ALINAN MALLARIN EVSAFININ DEĞİŞMESİ.

Bayinin dağıtıcıdan aldığı veya dağıtıcının gösterdiği yerden aldığı malların evsafının değişikliği konusu uzman bilirkişi tarafından tespit edildiği takdirde bayinin yazıyla uyarılması ve verilen makul sürede bu hatanın düzeltilmesi yoluna gidilmeli bu durumda sözleşmeyi fesih hakkı dağıtıcıya verilmeli, derhal fesih hakkı verilmemelidir.

6- ÜRÜN TESLİMATININ NE ŞEKİLDE YAPILACAĞI.

Ürün teslimatı akaryakıt istasyonuna makul uzaklıktaki ikmal noktalarından yapılmalıdır. Ürün nakliyesi bayi tarafından yapılmalı dağıtıcıya kendi tankerleriyle nakliye konusunda takdir hakkı bırakılmamalıdır. Bu konuda dilediğini seçme hakkı bayiye tanınmalıdır.

7- ÖDEME ŞEKLİ NET OLARAK BELİRLENMELİDİR.

Bayinin satın aldığı malın bedelini ödeme şekli taraflar arasında tartışılarak belirlenmeli, suistimalin önlenmesi bakımından dağıtıcıya bu konuda sözleşmeye konulan “veya” kelimesi ile seçim hakkı verilmemelidir.

“Nakden”, “defaten” veya “vadeli” gibi dağıtıcıya tercih hakkı bırakmayan kesin ifadeler kullanılarak bayinin de durumunu bu hükme göre uyarlaması daha doğru olacaktır.

Dağıtıcı şirketin ödeme şartlarını değiştirme serbestisi bulunmamalıdır.

8- BAYİNİN VERDİĞİ ÇEKLERDEN BİRİSİNİN ÖDENMEMESİ DAĞITICIYA DERHAL FESİH HAKKI VERMEMELİDİR.

Bayinin verdiği çeklerden birinin karşılıksız çıkması hali derhal fesih sebebi sayılmamalı, dağıtıcı tarafından bayiye gönderilecek ihtarname ve bu ihtarnamenin içeriğinde verilen sürede ödeme yapılmaması hali fesih nedeni sayılmalıdır.

Sözleşme yapıldıktan sonra dağıtıcı tarafından ilave teminatlar istenebilmesi şarta bağlanmalıdır.

9- TEMERRÜT HALİNDE FAİZ ORANI.

Bayinin verdiği çeklerden birinin karşılıksız çıkması halinde dağıtıcı tarafından bayiye gönderilecek ihtarnamede belirlenen süreden sonra faiz yürütülmeli ve faiz oranı sözleşmede sabit olarak belirlenmelidir.

10- KURUMSAL KİMLİK MALZEMELERİ, POMPALAR, KANOPI VS. GIYDIRMELERİ SÖZLEŞME SONUNDA BAYİ SATIN ALABİLMELİDİR.

Bayi kendisine dağıtıcı tarafından verilen sağlayıcıya ait kurumsal kimlik malzemeleri, pompalar, kanopi vs. giydirmeleri sözleşme sonunda dilerse o andaki bedelini ödeyerek satın alabilmelidir.

11- HEDEF VE HEDEFE ULAŞILAMADIĞI HALDE CEZAI ŞART.

Sözleşmede bir yılda satın alınacak akaryakıt miktarını bayii ile dağıtıcı karşılıklı mutabakatla belirlemelidir. Bayii bu hedefin ve ulaşılamadığı halde ödenecek cezai şartın belirlenmesinde bir değil iki kere düşünmelidir.

12- İHTİLAFLAR HALİNDE DELİLLER.

Dağıtıcı şirket ile bayi arasında ileride çıkabilecek ihtilaflar çerçevesinde elde güvenilir ve sağlıklı delillerin bulunabilmesi için dağıtıcı tarafından bayiye yapılan nakti yardım ve/veya ödemelerin fatıraya bağlanması, defterlere işlenmesi, ticari defterlerin sağlıklı tutulmasının temini ve alınan mal bedellerine ilişkin ödemelerin banka havalesi ile yapılarak defterlere işlenmesi sağlanmalıdır. Bu şekildeki çalışma, ihtilaf halinde bayinin haklılığını ispat bakımından kolaylık sağlayacaktır.

SONUC:

Yukarıda açıklamaya çalıştığım bayilerin sözleşmeleri imzalarken dikkat etmeleri gereken bu koşullar her bir sözleşme için aynı olmayıp sözleşmeler özelinde farklılıklar gösterebileceğinden, bu farklılıklar çerçevesinde her bir sözleşmenin somut durumu kapsamında koşulların ayrı ayrı değerlendirilerek dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Av. Tuncay SONGÖR

Rekabet Kurulu Eski Üyesi ve İkinci Başkanı

Emekli Hakim

Başkent-Ufuk-Atılım Üniversiteleri Öğretim Görevlisi